

Βαγγέλης Αθανασόπουλος, Ο λογοτέχνης ως πρότυπο δημιουργικής δράσης. (Θ. Πετσάλης-Διομήδης: πώς ένας συγγραφέας συγκρότησε το πρόσωπο και το έργο του).

Ο πολύμορφος ή και ανομοιομορφος χαρακτήρας του πεζογραφικού έργου του Θ. Πετσάλη, καθώς και τα πολλαπλά πρόσωπα που αυτός παρουσίασε κατά την ανάπτυξη της δημιουργικής του προσπάθειας, μπορεί να στερούν το έργο του από την κάλυψη που θα μπορούσε να προσφέρει σ' αυτό η εντύπωση της ομοιογένειας, ενότητας και συνέπειάς του, αλλά, από το άλλο μέρος, το κάνουν να προσφέρεται ως μια αποκάλυπτη — συνειδητή ή και ασυνειδητή — εξομολόγηση ενός ανθρώπου που έταξε στη ζωή του ως σκοπό την καλλιέργεια ή, έστω, την υπηρετήση της λογοτεχνίας: το κάνουν να προσφέρεται ως μια εντελώς αξιόπιστη — μια και δεν κατορθώνει να γίνει περίτεχνη — μαρτυρία για την περίπτωση εκείνου που θέλει να γίνει, ή να είναι, λογοτέχνης. Τα προβλήματα-θέματα που μέσα από το έργο του διαπιστώνουμε πως προκύπτουν στην πράξη από μια τέτοια επιλογή είναι: το είδος του προτύπου της δημιουργικής δράσης που ο Θ. Πετσάλης επιλέγει ως περισσότερο άξιο γενικά, ή ως περισσότερο αρμόζον σ' αυτόν τον ίδιο ειδικά: η συνεχής από αυτόν αναζήτηση της ταυτότητάς του ως λογοτέχνη, καθώς και των τρόπων συγκρότησης του έργου του· οι προβληματισμοί του σχετικά με το πρόσωπο του λογοτέχνη και το φαινόμενο της λογοτεχνικής δημιουργίας, που τον τρέπουν προς μια μυθοποίηση της λογοτεχνικής δημιουργίας και του λογοτέχνη — μια μυθοποίηση που αδιόρατα εκτρέπεται προς το σχηματισμό και μιας μυθολογίας του ίδιου του προσώπου του ως λογοτέχνη· και, τέλος, η θεματοποίηση της λογοτεχνικής δημιουργίας που κλιμακώνεται με την αλληγορική εξεικόνιση της διαδικασίας της.

Η σημασία, λοιπόν, της επιλογής του πεζογραφικού έργου του Θ. Πετσάλη ως αντικειμένου έρευνας δεν βρίσκεται αποκλειστικά και μόνο σε αυτό το ίδιο το έργο, αλλά και στην προοπτική που — χάρη στην προγραμματική ή όχι χαλαρότητά του — ανοίγεται μέσα από αυτό για τη διερεύνηση γενικότερων θεωρητικού χαρακτήρα προβλημάτων που έχουν σχέση με τη λογοτεχνική δημιουργία ως πρότυπο δημιουργικής δράσης.

Με γνώμονα την απόσπαση αξιόπιστων πληροφοριών σχετικών με τα παραπάνω προβλήματα-θέματα επιχειρείται μια ερμηνεία του πεζογραφικού έργου του Θ. Πετσάλη, που βασίζεται στην κριτική παρουσίαση των προβλημάτων-θεμάτων εκείνων που αναφέρονται πρώτα στους τρόπους που χρησιμοποίησε ο συγγραφέας στην προσπάθεια συγκρότησης του προσώπου του ως λογοτέχνη (Μέρος πρώτο: «Η διηγητική αναζήτηση ταυτότητας», σσ. 10-106), και μετά στους τρόπους που χρησιμοποίησε για τη συγκρότηση του λογοτεχνικού έργου του (Μέρος δεύτερο: «Η πραγματολογική-ιστορική και η συμβολική-μυθική διάσταση της μυθοπλασίας», σσ. 107-331).

Στην προσπάθεια αυτή του συγγραφέα παρακολουθούνται οι συνεχείς αλλαγές της ταυτότητάς του, έτσι όπως αυτές στοιχειοθετούνται από τις αλλαγές του λογοτεχνικού είδους που αυτός κάθε φορά υπηρετεί, καθώς και από τις αλλαγές στη θεματολογική επιλογή. Η τελευταία αποτελεί ένα θεμελιώδες κριτήριο για τη διάκριση της όλης πορείας του Θ. Πετσάλη σε τρεις περιόδους-φάσεις που η διαδοχή τους παρουσιάζει ανάγλυφα την αφηγηματική εξέλιξη και την ιδεολογική ωρίμανση του συγγραφέα.

Η πρώτη φάση καθορίζεται από την καταφυγή του στη σφαίρα του προσωπικού-υποκειμενικού, η δεύτερη στο συλλογικό-αντικειμενικό, ενώ η τρίτη σηματοδοτείται από μια τάση συγκερασμού των δύο προηγούμενων θεματολογικών επιλογών, που καταλήγει σε μια επιστροφή του στο προσωπικό-υποκειμενικό, με τη διαφορά πως τώρα πια αυτό το προσωπικό-υποκειμενικό έχοντας σχέση και αναφερόμενο όχι στο φυσικό πρόσωπό του και στην ιστορία της ζωής του, αλλά στο πνευματικό πρόσωπό του και στην ιστορία του λογοτεχνικού έργου του, γίνεται απόλυτα αντιπροσωπευτικό του

προσώπου του ως λογοτέχνη και αποκτά με τον τρόπο αυτό ένα χαρακτήρα αυθεντικά αντικειμενικό.

Η εγκατάλειψη εκείνου του φυσικού ή βιωματικού ή κοινωνικού προσώπου, και η τελική επιλογή αυτού του αντιπροσωπευτικού προσώπου του ως αφηγηματικού θέματος, τον οδηγούν μοιραία σε μια θεματοποίηση της λογοτεχνικής δημιουργίας, θεματοποίηση που συνδυάζεται με έναν λιγότερο ή περισσότερο εμφανή αλληγορικό τρόπο έκφρασης. Το έργο που αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα συνδυασμού της θεματοποίησης της λογοτεχνικής δημιουργίας και του αλληγορικού τρόπου έκφρασης αναλύεται και ερμηνεύεται πάνω στη βάση αυτού του συνδυασμού στο τρίτο και τελευταίο μέρος της διατριβής («Η θεματοποίηση της λογοτεχνικής δημιουργίας», σσ. 332-560).

Λαυρέντιος Γ. Δελλασούδας, «Κοινοτική κοινωνική πολιτική και ειδική επαγγελματική κατάρτιση — Προτάσεις εν όψει του 1992»

Η ερευνητική αυτή μελέτη, η οποία εντάσσεται στο πεδίο της Ειδικής Αγωγής, εξετάζει τη δυνατότητα κοινωνικής ένταξης ή επανένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑΕΑ), μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης και της αξιοποίησης των δυνατοτήτων που προσφέρει για το σκοπό αυτό η κοινωνική πολιτική των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΚ). Η διερεύνηση του θέματος συνίσταται στη συνεξέταση της πολιτικής των ΕΚ υπέρ των ΑΕΑ και της «ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης» (ορολογία του συγγραφέα) στην Ελλάδα.

Από τη συνεκτίμηση των παραγόντων αυτών προκύπτουν συμπεράσματα, πάνω στα οποία ο ερευνητής στηρίζει πρόταση, η οποία περιλαμβάνει ένα σχέδιο ολοκληρωμένης προσέγγισης της κοινωνικής ενσωμάτωσης των ΑΕΑ με κέντρο θάρους την αναβάθμιση της ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης, εν όψει και της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς της ΕΟΚ το 1992.

Το έργο, το οποίο πρόκειται να δημοσιευτεί μέσα στο 1990, αποτελείται από 179 δακτυλογραφημένες σελίδες και απαρτίζεται από τον πρόλογο, την εισαγωγή, πίνακα συντομογραφιών, υπόμνημα για την ανάγνωση των παραπομπών στην επίσημη εφημερίδα των ΕΚ και τρία μέρη τα οποία ολοκληρώνονται μ' ένα γενικό συμπέρασμα.

Στο εισαγωγικό μέρος (πρόλογος και εισαγωγή) περιγράφονται οι παράγοντες μέσω των οποίων προσεγγίζεται το θέμα, δίδεται μια συνοπτική ιστορική επισκόπηση της θέσης της κοινωνίας απέναντι στα ΑΕΑ, μέχρι το δ' παγκόσμιο πόλεμο, και το περιγράμμα του ορίζοντα της σημερινής αντίληψης για τον τρόπο αντιμετώπισης του προβλήματος της κοινωνικής ενσωμάτωσής τους.

Στο πρώτο μέρος γίνεται διαχρονική ανάλυση και αξιολόγηση της κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής, όπως αυτή διατυπώνεται και ερμηνεύεται σε επίσημα κείμενα, σχετικές μελέτες, απόψεις σε συνέδρια και άρθρα κ.ά. Ειδικότερα στο μέρος αυτό: α) γίνεται σύντομη αναφορά στο θεσμό των ΕΚ, β) προσδιορίζεται, για τη μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1980 περίοδο, το γενικό πλαίσιο της Κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής, με ιδιαίτερη μνεία στα σημεία της ειδικής υπέρ των ΑΕΑ πολιτικής, γ) εξετάζονται τα χαρακτηριστικά στοιχεία της αντίστοιχης πολιτικής, κατά την μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ περίοδο και δ) περιγράφονται τα ειδικά μέτρα και δράσεις της Κοινοτικής υπέρ των ΑΕΑ κατά την υπόψη περίοδο (10ετία του '80), με ιδιαίτερη αναφορά στα μέτρα για την επαγγελματική κατάρτισή τους.

Στο δεύτερο μέρος καταγράφεται και αναλύεται η κρατούσα κατάσταση στην Ελλάδα, όπως αυτή προσδιορίζεται από τη νομοθετική, την εκπαιδευτική και την εργασιακή διάσταση του προβλήματος της κοινωνικής ένταξης των ΑΕΑ. Η ανάλυση